

Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinde internet destekli öğrenme ortamlarının oluşturulması

Doç. Dr. Halit Turgay ÜNALAN^a

^a Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye 26470

Özet

Bu çalışmada; Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programlarında yer alan Grafik Tasarımı derslerinin İDESE (İnternet Destekli Sanat Eğitimi Projesi) ile sunulmasının, öğrencilerin öğrenme kazanımlarına etkisinin araştırılması ve etkililiğinin sınanması amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda deney ve kontrol grupları oluşturularak bu gruplardaki öğrencilerin başarıları hazırlanan dereceli puanlama anahtarı ile ölçülmüştür. Böylelikle araştırmanın alt problemlerine yanıt verecek nicel veriler elde edilmiştir. Ardından deney grubunda yer alan ve Grafik Tasarımı II dersini, İDESE uygulaması ile alan öğrencilere dersin bu şekilde işlenmesinin etkililiğine ilişkin görüşleri ve bu ders tasarımının nasıl geliştirilip/iyileştirilebileceğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Araştırmanın katılımcıları deney grubunda 11 öğrenci ve kontrol grubunda 6 öğrenci olmak üzere 17 öğrenciden oluşmaktadır. Nicel verilerin analizinden elde edilen sonuçlar; deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Nitel verilerin analizinden elde edilen sonuçlar; ise öğrencilerin bazılarının kullanılan programın eksikliklerine değinmelerine karşın genellikle dersin bu şekilde işlenmesini yararlı bulduklarını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: İnternet destekli sanat eğitimi, deney grubu, kontrol grubu, grafik tasarımı

Abstract

The main aim of this study is to search and examine the effects of Web-Based Art Education (IDESE) on learning outcomes of students for Graphic Design course. In line with this aim, students were grouped as experiment and control groups and a rubric was conducted to define the success of students in these two groups. With the scores obtained with this rubric, quantitative data were collected to answer the sub-question of the study. Then, the students in the experiment group were interviewed to investigate their opinions on the effectiveness of IDESE and their suggestions to improve it. The participants of the study consist of 17 students, 11 of them in experiment group and 6 of them in control group. According to the analysis of quantitative data, no statistically significant difference detected between the scores of the students in experiment group and the scores of students in control group. According to the analysis of qualitative data, despite few students mention about the lack of the program, students generally emphasize the usefulness of this program.

Keywords: Web-supported art education, experiment group, control group, graphic design

Kaynak Gösterme

Ünalın, H. T. (2016). Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinde internet destekli öğrenme ortamlarının oluşturulması. *AUAAd*, 2(1), 130-147.

Giriş

Bilgi çağı olarak anılan 21. yüzyıla damgasını vuran kavramın “değişim” kavramı olduğu yaşamın hemen her alanında gözlenebilmektedir. 21. yüzyılı şekillendiren bu değişimlerin temel olarak iki boyutta gerçekleştiği söylenebilir. Bunlardan ilki, her geçen gün gelişen ve değişen teknolojiyi içeren boyuttur. Diğer boyut ise bu değişen ve gelişen teknolojiyi kullanan ve üreten insan ve örgütlerin değişimini ifade etmektedir (Ünal, 2012, s.298). İnsanları ve örgütleri değişime sürükleyen teknolojik gelişmelerin son yüzyılda özellikle insan ve toplum yaşamının her alanını etkileyen bilgisayar ve ardından internet etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu bağlamda internetin bilgi çağındaki sanat ve eğitimi de şekillendiren temel unsur olduğu açıkça gözlenmektedir.

Bilgi çağının eğitim sürecine etkilerini, tüm dünyada önemi giderek artan “yaşam boyu öğrenme” kavramı ve yapılandırmacı öğretim yöntemleri ile bireyselleştirilmiş öğrenme ortamlarına yönelik vurguda gözlemlemek olanaklıdır. Eğitim alanındaki yeni eğilim; öğrenenin, bilgiye kendi çabası ile ulaşmasının ötesinde bilgiyi üretebilmesi, öğretmenin ise bu konuda öğrenene rehberlik etmesine işaret etmektedir. Bilginin kolay ulaşılabilir olması, eğitim olanaklarından yararlanma ve öğrenme süreçlerinin önündeki yaş, mekan, iş, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikler gibi sınırların kalkmasına yol açan eğitim teknolojilerinin tasarlanmasını beraberinde getirmiştir (Demirel, 2009, s.697). Genellikle internet destekli bu eğitim teknolojileri hem eğitime erişimde ve olanaklarda eşitlik sağlamakta hem de bilgisayar teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmayı gerektiren alanlardaki yeterliklerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bir yandan Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi bölümlerinin sahip olduğu olanaklar arasındaki eşitsizlikler, diğer yandan da özellikle Grafik Tasarımı gibi alanların bilgisayar teknolojilerinin olanaklarından etkin bir şekilde yararlanmayı gerektirmesi gibi nedenler göz önünde bulundurulduğunda, bu alanlar için internet destekli ders tasarımlarının geliştirilmesi ve uygulanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma Sorunsalı

Eğitimde fırsat eşitliği herkesin eğitim alma olanaklarından yararlanma hakkına sahip olduğunu düşüncesini ifade etmekte ve eğitim sisteminin temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Günümüzde bu eşitsizliklerin giderilememiş olması nedeniyle nitelik sorunu ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; Eğitim Fakülteleri lisans programlarının YÖK tarafından belirlenip tüm fakültelerde uygulanması, akademik ve fiziki mekânları yeterli olmayan fakültelerde fırsat eşitliği açısından sorunlara neden olabilmektedir. Bu nedenle uzaktan eğitim,

eğitim ve öğretimdeki olumsuz koşulları, sınırlılıkları kaldırarak isteyene, istediği yerde ve zamanda, istediği ortamı kullanarak bilgiye erişme olanağını kazandırmaktadır.

Uzaktan eğitimin en etkili uygulama alanlarından biri de internet üzerinden verilen eğitim uygulamalarıdır. Bu uygulamalar aynı zamanda internet destekli öğretim olarak da adlandırılmaktadır. İnternet ile beraber bireyler arasındaki mesafeler ortadan kalkmış ve iletişim kolaylaşmıştır. İnternet destekli öğretimde, internete bağlanan bir bilgisayar aracılığı ile öğrencilerin bireysel tercihlerine bağlı olarak eş zamansız (asenكرون) eğitim etkinlikleri oluşturulmaktadır. Böylece sıkı bir şekilde yapılandırılmış bir içerik yerine, öğrencilerin gereksinimlerine göre uyarlanabilen, esnek öğretim programları kullanılabilir.

Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri arasında altyapı, teknik donanım, öğretim elemanı sayıları gibi olanaklar açısından farklılıklar görülebilmektedir. Türkiye’de Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde okutulan derslerde aynı ders programları izlenmektedir. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde aynı program izleniyor olmasına rağmen öğretim elemanı yetersizlikleri öğrenme sürecinde aksaklıklar yaşanmasına neden olabilmektedir. Genel olarak Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar bölümlerindeki öğretim elemanlarının Türkiye’deki üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde, öğretim elemanlarının daha yoğun olarak büyük üniversitelerde görev yaptığı ve bu durumun da öğretim elemanına düşen öğrenci sayısı bakımından üniversiteler arasında eşitsizlikler ortaya çıkardığı görülmektedir. Özellikle Grafik Tasarımı gibi uzmanlık gerektiren derslerin öğretiminde yeterli sayıda öğretim elemanı bulunmaması nedeniyle Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesi ve Yükseköğretim Kurulu işbirliğiyle yürütülen öğretmen yetiştirme uygulamalarında bir örnekliliği sağlamaya dönük çalışmalar uygulama sürecine geçildiğinde gerektiği biçimde gerçekleştirilememektedir.

Yukarıda sözü edilen olumsuzluklar göz önünde bulundurulduğunda İnternet Destekli Sanat Eğitiminin (İDESE), teknik donanım ve öğretim elemanı sayıları açısından kısıtlı olanaklara sahip olan Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde yaşanabilecek problemlerin giderilmesinde bir çözüm olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olabilecek koşulların ortadan kaldırılmasına ve aynı programı uygulayan fakültelerdeki öğretim eşgüdümünün sağlanmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacını; Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programlarında yer alan Grafik Tasarımı derslerinin İDESE (İnternet Destekli Sanat Eğitimi Projesi) ile sunulmasının, öğrencilerin bu alanlara ilişkin öğrenme kazanımlarına

etkisinin araştırılması ve etkililiğinin sınanması oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Grafik Tasarımı dersinin İDESE uygulaması ile sunulması ile hâlihazırda uygulanan yöntemle sunulması arasında öğrencilerin son test başarı puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
2. Grafik Tasarımı derslerini, İDESE uygulaması ile alan öğrencilerin bu yöntemin kullanılabilirliği (etkililiği, etkinliği ve memnuniyeti)'ne ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Grafik Tasarımı derslerini, İDESE uygulaması ile alan öğrencilerin kullanılan ders tasarımının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine ilişkin önerileri nelerdir?

İlgili Alanyazın

Bilgi çağının ürünü olan teknolojik gelişmeler ve hızla artan bilgi, eğitimin insan yaşamındaki yerini, eğitimden yararlanma şekilleri ve olanaklarını derinden etkilemiş ve değiştirmiştir (İzci ve Koç, 2012, s.102). Bireyler için öğrenme ve gelişme, okul sınırları içerisinde ve öğretmen tarafından aktarılan bilgilerle sınırlı olmaktan çıkmış ve her yerde gerçekleşebilen, yaşam boyu devam eden süreçler haline gelmiştir (Güleç, Çelik ve Demirhan, 2012, s.35). Bilgi birikiminin hızla artması, bir insanın bu bilgileri takip edebilmesi, zihninde depolaması ve başkalarına aktarmasını olanaksız duruma getirmiştir. Dünyanın herhangi bir yerinde üretilen bilginin internet teknolojisi ile saniyeler içinde herkesin erişimine sunulabilmesi, eğitim sürecinde öğretmen, öğrenci, bilgi aktarımı ve öğrenme kavramlarının tamamen farklılaşmasına neden olmuştur.

Öğrenme sürecinin okul sınırlarının dışına çıkması ve öğretmenin sahip olup aktardığı bilginin ötesine geçmesi, bireylerin kendi öğrenme süreçlerini kendilerinin yönlendirmesine ve sınırları kaldırılmış bir öğrenme yaşamını talep etmelerine neden olmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak dünya genelinde hızla yayılan yaşam boyu öğrenme vurgusu, e-öğrenme, web tabanlı öğrenme, internet destekli öğrenme gibi internet teknolojisinin kullanımı ile uzaktan eğitim alma olanaklarının yaygınlaşmasına yol açmıştır (Su, Bonk, Magjuka, Liu ve Lee, 2005). Bilgi birikimi, teknolojik gelişmelerin her geçen gün artan hızı ve öğrenme sürecinin içeriğinin hızla değişmesi, eğitim alanı ve örgütlerinin bu doğrultuda yeniden yapılanmasını beraberinde getirmiştir. Eğitim süreçlerinde özellikle 1990'lı yıllardan sonra internetin etkisi; eğitimin içeriği, süreçleri ve etkinliklerini önemli ölçüde değiştirmiştir (Tokman, 2008; Akt. Tepecik ve Zor, 2014) ve eğitimi; zaman-mekan gibi sınırlayıcı etmenlerin egemenliğinden kurtarmıştır.

21. yüzyılın öğrenme anlayışının temelini, bilgiye kolayca ulaşabilmenin ötesinde bilgiyi üretebilen öğrenenler ile sınırları kaldırmış eğitim ve öğrenme ortamları oluşturmaktadır. Bu gelişmeler, insanların hızlı bir şekilde değişen çevresel koşullara uyum sağlamalarını kolaylaştıracak bilgi ve becerilerin zaman veya mekan fark etmeksizin sunulabilmesi temeline dayanan “yaşam boyu öğrenme” etkinliklerine yapılan vurguyu arttırmıştır (Dinevski ve Dinevski, 2004). Bireyin tüm yaşamı boyunca verilen eğitim (Kullich, 1982) veya eğitimin, bireyin yaşamı ile özdeşleştirilmesi (Lengrand, 1979) olarak ifade edilen yaşam boyu öğrenmenin bu işlevleri nasıl yerine getireceği konusu, eğitim alanında teknolojik bütünleşmenin sağlanmasına yol açmıştır. Eğitim olanaklarından yararlanmada eşitlik ve çok yönlü öğrenme olanaklarının sunulması gibi gereklilikler ile birlikte internetin, özellikle yaşam boyu öğrenme alanında yaygın bir kullanım alanı edindiği ve bu tür öğrenme etkinliklerini olanaklı kıldığı görülmektedir (Volery ve Lord, 2000).

İnternetin eğitim etkinliklerinde kendine önemli bir yer edinmesi bir yandan yaşam boyu öğrenmeyi olanaklı kılıp geliştirmiş diğer yandan eğitim etkinliklerinin çeşitlenmesi, farklı kaynaklara aynı anda erişim olanağı ve disiplinler arası becerilerin kazanılmasına olanak sağlamıştır. Eğitim ortamlarında bilgisayar ve internet destekli eğitim araç-gereçlerinin kullanılması ve eğitim ortamlarının oluşturulması, öğrenen ve öğretmenin bilgi, beceri ve yeterliklerinin artmasına katkı sağlamakta ve yaratıcılığı teşvik etmektedir (Mustafa ve Şahin, 2013). Öte yandan özellikle e-öğrenme, uzaktan öğrenme gibi yalnızca web tabanlı öğrenme süreci, bilişim teknolojilerinin olanaklarından etkin bir şekilde faydalanılmasını sağlıyor gibi görünse de özellikle öğrenme sürecinde oldukça önemli görülen öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşiminin sağlanması konusunda sınırlılıkları olduğuna değinilmektedir (Su vd., 2005). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda internet destekli öğrenme ortamlarının etkileşimi sınırlandırmayacak şekilde, sunduğu olanaklardan yararlanmak adına örgün eğitim süreci ile bütünleştirilmesinin önemi dikkat çekmektedir.

Eğitim ortamlarında internetin kullanılmasının; öğrenenlerin, öğrenme sürecindeki etkinliğini arttırması, öğretmenin, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun bir şekilde rehber görevi üstlenmesini sağlaması ve işbirlikçi öğrenme olanakları ile bireysel öğrenme olanaklarını bir arada sunması gibi olumlu etkilerine alanyazında sıklıkla değinilmektedir (Mustafa ve Şahin, 2013). Gelişen teknolojiye ve bilgi çağının toplumsal, kültürel, ekonomik beklentilerine uyum sağlamak adına önemli katkılar sunan internet destekli öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılmasının, hem kendi alanında etkin hem de bilişim teknolojilerini

kullanabilme yeterliklerine sahip öğretmenler yetiştirilmesi ile olanaklı olduğu düşünülmektedir.

Son yıllarda eğitim alanında matematik, dil, fen bilgisi, müzik gibi çok sayıda dersin web tabanlı olarak hazırlanmaya ve sunulmaya başlandığı görülmektedir (Tepecik ve Zor, 2014). Ancak özellikle Görsel Sanatlar eğitimi içerisinde bilgisayar ve internet teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılmasını gerektiren Grafik Tasarımı (İz Bölükoğlu, 2004) gibi bir alanda internet destekli öğrenme ortamlarına ilişkin çalışmalarının sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, web tabanlı bilgisayar destekli sanat eğitiminin (Tepecik ve Zor, 2014) ve Temel Tasarım dersi için web destekli renk öğretiminin (Polat, 2010) akademik başarıya etkisinin incelendiği, internet teknolojilerinin sanat eğitimindeki yerinin kuramsal olarak tartışıldığı (Stokrocki, 2007) çalışmalara rastlandığı görülmüştür. Alanyazındaki bu eksikliğin giderilebilmesi, Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar bölümlerinin fiziksel ve akademik alt yapı olanakları arasındaki eşitsizliklerin azaltılabilmesi ve öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerinin ve niteliklerinin yükseltilebilmesi için Grafik Tasarımı dersi için internet destekli öğrenme ortamlarının oluşturulmasının önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın ayrıca Güzel Sanatlar eğitimi alan öğretmen adaylarının hem alan bilgisi hem de teknolojiyi etkin bir biçimde kullanarak daha nitelikli yetişmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, katılımcıları ile sınırlılıkları açıklanmış ve araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirlikleri ile veri toplama ve analiz sürecine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma hem deneysel hem de niteliksel olarak desenlenmiştir. Araştırmanın genel amacına ulaşabilmek için yöntem çeşitlemesinden yararlanılmıştır. Yöntem çeşitlemesi, araştırma problemine yanıt aramak için birden fazla araştırma yöntem ve tekniğinin bir arada kullanılmasını içermektedir. Yöntem çeşitlemesi, yöntem içi ve yöntemler arası olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır (Denzin, 1994; Denzin 1998, Akt Türnüklü, 2001, s.9). Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yaklaşımı içinde yer alan farklı yöntemler birlikte kullanıldığından “yöntemler arası çeşitleme” kullanılmıştır. Yöntemler arası çeşitlemede kendi içinde “iki aşamalı desen, baskın-daha az baskın desen ve karma araştırma deseni” olmak üzere

üçe ayrılmaktadır (Creswell, 1994, s.177-187). Bu araştırmada nicel veriler, kontrol ve deney gruplarında yer alan öğrencilere uygulanan başarı testi, nitel veriler ise yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır.

Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde, Grafik Tasarımı II dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Uygulamanın yapıldığı 2014-2015 öğretim yılı güz döneminde okutulmuş olan Grafik Tasarım I dersinde, öğrenciler grafik tasarımı hakkındaki temel bilgileri edinmişler ve öğrencilerin bahar dönemindeki dersteki hazırbulunuşluk düzeyleri bu yolla eşitlenmiştir. Böylece araştırmanın iç geçerliliği arttırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın nicel kısmında; Grafik Tasarımı II dersi için biri deney diğeri kontrol grubu olmak üzere iki grup oluşturulmuştur. Grupların oluşturulması gerçek seçkisiz atama yapmayı mümkün kılmadığından gruplar denkleştirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencileri denkleştirmek için öğrencilerin başarı durumları ve kişisel bilgi anketi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrencilerin cinsiyet, mezun oldukları okul türü ve genel not ortalamalarına göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 <i>Araştırmanın katılımcıları</i>			
		Deney Grubu (n)	Kontrol Grubu (n)
Cinsiyet	Kadın	6	4
	Erkek	5	2
Mezun Olunan Ortaöğretim	Güzel Sanatlar	8	5
	Diğer	3	1
Genel Not Ortalaması	2-3	6	4
	3-4	5	2
Toplam		17	17

Tablo 1’de görüldüğü gibi deney grubunda toplam 11 öğrenci, kontrol grubunda toplam 6 öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin deney ve kontrol grubuna dağılımında seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmış ve her iki gruba dağılımlarının cinsiyet, mezun olunan ortaöğretim türü ve aritmetik ortalama bakımından birbirine benzer özelliklerde olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın katılımcı sayılarının deney ve kontrol grubunda birbirine eşit

olmaması ve özellikle kontrol grubundaki öğrenci sayısının düşüklüğü araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında nicel ve nitel yaklaşımlar kullanılmıştır. Nicel veriler açılacak derse ilişkin başarı testi yoluyla toplanmıştır. İnternet tabanlı öğretimin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerindeki etkililiğini ölçmeye yönelik olarak, araştırma kapsamındaki ders için 5 dereceli puanlama anahtarı hazırlanmıştır. Öğrencilerin dersteki başarısını ölçmek için hazırlanan dereceli puanlama anahtarı dersin içeriği doğrultusunda 8’i tipografi, 5’i piktogram ve 4’ü karakter becerilerini puanlamaya yönelik 18 maddeden oluşmaktadır. Her bir maddeden alınabilecek en yüksek puan 5 en düşük puan ise 1’dir. Testlerin kapsam geçerliğinin sağlanması için testi oluşturan maddelerin ders içeriğini temsil etmesine ve her birinin ölçmeyi en iyi derecede gerçekleştirmesine özen gösterilmiş ve maddelere ilişkin uzman görüşü alınmıştır. Bu amaçla testler, konu uzmanlarının ve araştırmaya katılacak öğretim elemanlarının görüşlerine sunulmuştur.

Uygulama sonunda, deney grubunda yer alan 8 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, görüşme soruları araştırmacı tarafından önceden konuyu kapsayacak şekilde oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmede her görüşmeciye konuya uygun sorular belirli bir sistematik içerisinde yöneltilmektedir. Ancak, yarı yapılandırılmış görüşmeler ile görüşmeciye konunun dışına çıkma özgürlüğü ve rahatlığı sağlanabilmektedir (Berg, 1998). Görüşme formu hazırlanırken; kolay anlaşılabilir sorular yazma, odaklı sorular hazırlama, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma, soruları mantıklı bir biçimde düzenleme (Yıldırım ve Şimşek, 2005) gibi ilkelere dikkat edilmiştir. Araştırmada kullanılan görüşme formunun içerik geçerliliğini sağlamak için görüşme formu alan uzmanlarına verilip incelenmesi sağlanarak son biçimini almıştır.

Deneysel Uygulama ve İçeriği

Araştırmada internet destekli olarak deney grubuna verilecek olan ders (Grafik Tasarımı II), üniversite bünyesinde webinar uygulamalarının gerçekleştirildiği e-öğrenme portalına konulmuş ve diğer yandan İDESE uzantılı bir web sayfası hazırlanarak aynı zamanda öğrencilerle dosya paylaşımları bu site üzerinden yürütülmüştür. Kontrol grubunda aynı dersler teknoloji destekli geleneksel yöntemle yürütülmüştür.

Bu araştırmada uygulanan dersler, 2014-2015 öğretim yılı bahar dönemi boyunca sürdürülmüştür. Uygulama, öğrencilerin kayıt yenileme döneminden önce deney ve kontrol gruplarının eşitlenmesiyle başlanmıştır. Daha sonra öğrencilere hangi gruba kayıt olacakları bildirilmiş ve öğrencilerin bu gruplardan ders almaları sağlanmıştır. Derse kayıt yaptıran öğrencilerle bir ön toplantı yapılarak araştırmanın amaçları ve öğrencilerin bu araştırmadaki rolleri ve sorumlulukları açıklanmıştır. Deney grubuna yönelik uygulamanın başlamasından önce araştırmacı tarafından bir uygulama yönergesi hazırlanmış ve ders öğretim elemanına sunulmuştur. Kullanılan platformda, öğrencilerin sayfa ile ilgili düşüncelerini ve karşılaşılabilecekleri sorunları dersin sorumlusuna doğrudan iletebilmesi için, mesaj sayfası ve bir e-posta hattı bulunmaktadır. Böylece hem uygulamanın amacına yönelik olarak kullanılıp kullanılmadığı hakkında bilgi sahibi olunması, hem de öğrencilerin sorunlarına en kısa sürede cevap bulması olanağı sağlanmaktadır.

İDESE ile hazırlanan derslerde animasyonların yanında çok sayıda örnek resim ile dersin daha faydalı olması ve sıkılmadan takip edilebilmesi hedeflenmiştir. Her konu için ayrı olarak hazırlanan sayfalar, özellikle yavaş çalışan sistemlerde gereksiz vakit kayıplarını önleyecek şekilde oluşturulmuştur. Uygulamada deney grubundaki her öğrenciye kullanıcı adı (username) ile şifre (password) verilmiştir. Kullanılan platformda, öğrencilerin internete bağlandıkları zaman ve bağlı kaldıkları süre, her derste harcadıkları zaman, takip ettikleri dersler, her bir derste her bir konuyu incelediği süre, konuları takip sırası, ödevleri ve kısa sınavları cevaplama gibi işlemlerin takibi yapılabilmekte ve rapor olarak dersin sorumlusunun hizmetine sunulabilmektedir. Dersin sorumlusu platformdan aldığı raporlara göre öğrencinin takibini ve öğrenci hakkındaki değerlendirmelerini yapabilmektedir. Sayfa içeriğinde haftalık konular ve bu konuların içeriği, hazırlanırken yararlanılan kaynakları, konuyla ilgili linkleri bulabilmektedir.

Veri Analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen veriler araştırmacılar tarafından kodlanarak önce Excel 2010 programına girilmiş, ardından SPSS 22.0 programına aktararak çözümlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları deney grubunda yer alan 11 öğrenci ve kontrol grubunda yer alan 6 öğrenci olmak üzere toplam 17 öğrenciden oluştuğundan, araştırmanın birinci alt amacının incelenmesinde non-parametrik analizlerden yararlanılmıştır. Bu durumun nedeni alanyazında küçük gruplar üzerinde (özellikle 30'dan az katılımcının olduğu durumlarda) yapılan istatistiksel işlemlerde non-parametrik analiz tekniklerini tercih etmenin

önerilmiş olmasıdır (Yılmaz ve Yılmaz, 2005, s.179; Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 2007, s.147).

Araştırmanın 1. alt amacı İDESE ile güzel sanatlar eğitimi dahilinde Grafik Tasarımı dersinin İnternet destekli öğretim yoluyla sunulması ile hâlihazırda uygulanan yöntemle sunulması arasında öğrencilerin son test başarı puanları açısından farklılık olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu amaca yönelik olarak non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi kullanılarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanları dereceli puanlama anahtarının alt boyutlarını oluşturan tipografi, piktogram ve karakter boyutları açısından ve testin tamamından aldıkları puanlar bakımından karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın 2. ve 3. alt amacı İDESE'nin Grafik Tasarımı derslerini İDESE ile internet üzerinden alan öğrencilerin bu yöntemin etkililiğine ilişkin görüşlerini ve uygulamanın geliştirilmesine yönelik önerilerini belirlemektir. Bu amaçlarla toplanan nitel verilerin analizinde NVivo 10 paket programı kullanılmıştır Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, nitel veriler arasındaki tutarlılık ve farklılıkları belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma girişimini ifade etmektedir (Patton, 2014, 453). Veriler, bağımsız iki araştırmacı tarafından önceden oluşturulan kodlama anahtarına göre analiz edilmiş ve ardından iki araştırmacı bir araya gelerek görüş alış-verişinde bulunarak analizlere son şeklini vermişlerdir. Bu sayede araştırmanın güvenilirliğini arttırmak hedeflenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde çalışmanın alt amaçlarına yönelik olarak katılımcılara uygulanan veri toplama araçları üzerinde yapılan analizlere, bu analizler sonucu elde edilen bulgulara ve bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın 1. alt amacı İDESE ile güzel sanatlar eğitimi dahilinde Grafik Tasarımı dersinin İDESE ile sunulması ile hâlihazırda uygulanan yöntemle sunulması arasında öğrencilerin son test başarı puanları açısından farklılık olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Bu alt amaca yönelik olarak deney ve kontrol grubunun son test puanları, veri toplama aracının tipografi, piktogram ve karakter boyutları ile veri toplama aracının tamamı bağlamında karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının dereceli puanlama anahtarının tamamı ve tipografi, piktogram ve karakter boyutlarındaki son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı non-

parametrik testlerden Mann Whitney-U testi ile hesaplanmıştır. Yapılan Mann Whitney-U testine ilişkin sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 <i>Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Grafik Tasarımı II dersi dereceli puanlama anahtarının tamamından ve alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin Mann Whitney-U testi sonuçları</i>						
Boyut	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Tipografi	Deney	11	10,95	120,50	11,500	,030
	Kontrol	6	5,42	32,50		
Piktogram	Deney	11	9,23	101,50	30,500	,788
	Kontrol	6	8,58	51,50		
Karakter	Deney	11	9,05	99,50	32,500	,940
	Kontrol	6	8,92	53,50		
Toplam	Deney	11	10,55	116,00	16,000	,085
	Kontrol	6	6,17	37,00		

Tablo 2’de görüldüğü gibi Grafik Tasarımı II dersi dereceli puanlama anahtarının piktogram ($U=30,50$; $p>,05$) ve karakter ($U=32,50$; $p>,05$) boyutundaki puanlar ile tamamından alınan puanlar ($U=16,00$; $p>,05$) bakımından deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak Grafik Tasarımı II dersi dereceli puanlama anahtarının tipografi boyutundaki puanlar bakımından ($U=11,50$; $p>,05$) deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre tipografi yeterliliği açısından deney grubunda yer alan ve güzel sanatlar eğitimi dahilinde Grafik Tasarımı dersini İDESE uygulaması ile alan öğrencilerin (sıra ortalaması = 10,95) kontrol grubunda yer alan ve bu dersi geleneksel yöntemler ile işleyen öğrencilere (sıra ortalaması = 5,42) göre tipografi yeterlikleri bakımından daha başarılı oldukları görülmüştür.

Tablo 2’de görüldüğü gibi Grafik Tasarımı II dersi dereceli puanlama anahtarının piktogram ve karakter boyutundaki puanlar ile tamamından alınan puanlar bakımından deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamasına karşın bu boyutlarda iki grubun sıra ortalamaları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu bağlamda karakter boyutu ($9,05>8,92$), piktogram boyutu ($9,23>8,58$) ve dereceli puanlama anahtarının tamamından alınan puanlar açısından ($10,55>6,17$) deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilerden az da olsa daha yüksek puanlara sahip oldukları söylenebilir.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın 2. alt amacı Grafik Tasarımı dersini İDESE uygulaması ile alan öğrencilerin bu yöntemin kullanılabilirliği (etkililiği, etkinliği ve memnuniyeti)'ne ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu alt amaca yönelik olarak 8 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve bu görüşmelerde öğrencilere bu dersten beklentilerinin ne düzeyde karşılandığı, dersi yararlı bulup bulmadıkları ve nedenlerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin görüşlerini özetleyen bulgular Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3 <i>Öğrencilerin İDESE Uygulamasına İlişkin Görüşleri</i>	
Beklentilerin karşılanma durumu	<ul style="list-style-type: none"> - Olumlu Görüşler • Öğrenme beklentilerini karşılaması • Gerekli bilgi ve becerileri kazandırması • Nitelikli işler yapılması • Eğitsel beklentilerin karşılanması
	<ul style="list-style-type: none"> - Olumsuz Görüşler • Sektörde çalışabilecekleri bilgi ve becerileri edindirmemesi • Materyallerin yetersiz olması • Öğrenci-öğretmen etkileşiminin olmaması • Grafik tasarımı programlarının öğretilmemesi
İDESE uygulamasını yarasız bulma	<ul style="list-style-type: none"> - Başlangıçta programın öğretilmemesi - Kullanılan yazılımın geliştirilmesi gerekmesi
İDESE uygulamasını yararlı bulma	<ul style="list-style-type: none"> - Ders içeriğinin bilgisayar destekli işlenmeye uygun olması - Teknoloji kullanma becerisi kazandırması - Piyasanın beklentileri ile uyumlu olması - Sektörde kullanılacak programların öğretilmesi - Zamandan tasarruf sağlama - Dijitalleşen çağa uyum sağlama - Bilgisayarda tasarım yapmayı öğretmesi

Tablo 3'te görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğrencilerden bazıları İDESE ile uygulanan Grafik Tasarımı dersinin beklentilerini karşıladığı yönünde görüşler bildirirken bazıları beklentilerinin yeterli düzeyde karşılanmadığına değinmiştir. Dersten beklentilerinin karşılandığını belirten öğrencilerden Ö1: “*program öğrenme açısından beklentilerimi karşıladı...*”, diye görüşünü belirtirken, Ö6: “*derste yaptıklarımız ile dışarıda ajanslarda veya*

reklam şirketlerinde yapılanlar çok farklı. Derste daha nitelikli işler yapıyoruz. Bilgi ve beceri olarak da derste çok fazla şey öğreniyoruz...” diyerek görüşünü ifade etmiştir. Ö5 ise: “eğitim olarak beklentilerimi karşıladığımı düşünüyorum, eğitsel beklentilerimi karşıladı” demiştir.

Dersten beklentilerinin karşılanmadığı yönünde görüşler dile getiren öğrencilerden Ö1: “öğretmen-öğrenci etkileşimi çok olmadığı için derslerimizde aksaklıklar olduğunu düşünüyorum...”, Ö2: “grafik tasarımı alanında yeterli bilgi almadığımı, öğretim üyesi tarafından fazla bilgi verilmediğini düşünüyorum...” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi öğrencilerin bir kısmı İDESE ile uygulanan Grafik Tasarımı dersinin yararlı olduğu yönünde görüşler dile getirirken bir kısmı ise dersin bu şekilde işlenmesini yararsız bulduklarını belirtmişlerdir. Dersin bu şekilde işlenmesini yararsız bulan öğrencilerden Ö2: “eğer program öğretilerek başlansaydı daha yararlı olabilirdi. Kendi kendimize zorlanarak yapmaya çalışmak yerine bu programlar hakkında bilgi sahibi olup, bunun biraz da olsa dersini alsaydık daha yararlı olurdu...” şeklinde görüşlerini ifade ederken Ö4 de: “bilgisayar destekli işlenmesi çok güzel ancak ne kadar etkili olduğu konusu tartışılır çünkü sadece bilgisayarda ne yapılacağı söylenmekte fakat nasıl yapıldığı gösterilmemektedir...” diyerek görüşlerini açıklamıştır.

Öğrencilerin görüşleri değerlendirildiğinde derse etkisiz veya yararsız bulan öğrencilerin genellikle kullanılan programın eksikliklerine değindikleri, dersin İDESE ile uygulamasını yararsız bulmadıkları çıkarımında bulunmak olanaklıdır. Bunlar dışında öğrenciler; “ders içeriğinin bilgisayar destekli olarak işlenmeye uygun olması”, “teknolojiyi kullanma becerisi kazandırması”, piyasanın beklentileri ile uyumlu olması”, “sektörde kullanılacak programların öğretilmesi”, “zamandan tasarruf sağlaması”, “dijitalleşen çağa ayak uydurmayı sağlaması” ve “bilgisayarda tasarım yapmayı öğretmesi” gibi nedenlerle derse yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu konudaki görüşlerini Ö6: “günümüz teknolojisi bilgisayar destekli olmasını gerektirmektedir. Hem de zamandan tasarruf etmemizi sağlamaktadır. Bundan dolayı faydalı olduğunu düşünüyorum...”, Ö5: “yararlı buluyorum çünkü dijital ortamda tasarım yapmayı öğrenmek gerektiğini düşünüyorum. Çünkü artık yaşamımız dijitalleşiyor ve teknolojiyi kullanmak gerekir...”, ve Ö3: “grafik tasarımı dersinin içeriği gereği bilgisayar destekli işlenmesi gerektiğini düşünüyorum...” şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca görüşmeye katılan öğrencilerden Ö7: “bilgisayar üzerinde yaptığımız çalışmalar, programları öğrenmemize yardımcı oldu. Günümüzün de teknoloji dönemi olması açısından bize fayda sağladığını düşünüyorum...” ifadelerini, Ö8 ise “şu anki piyasanın bilgisayar destekli olmasından dolayı yararlı buluyorum...” ifadelerini kullanmıştır.

Öğrencilerin İDESE uygulamasına ilişkin görüşleri genellikle dersin bu şekilde yürütülmesinin yararlı olduğu yönündedir. Özellikle programın ilk defa kullanılması nedeniyle bir takım eksikliklerinin olması ve öğrencilere bu anlamda yeterli yönlendirmenin yapılmamış olması bir eksiklik olarak dile getirilmiştir. Ancak bu eksikliğin dışında hem öğrencilerin meslek yaşantılarında gereksinim duyacakları bilgi ve becerileri kazandırması hem de çağın koşullarına uygun olması gibi nedenlerle öğrenciler tarafından yararlı bulunduğu görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerden gelen olumsuz görüşlerin yalnızca kullanılan programın geliştirilmeye gereksinim duyduğu alanlara ilişkin olduğu söylenebilir.

Araştırmanın 3. alt amacı Grafik Tasarımı derslerini İDESE uygulaması ile alan öğrencilerin kullanılan ders tasarımının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine ilişkin önerilerini belirlemektir. Bu alt amaca yönelik olarak deney grubunda yer alan 8 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu alt amaca ilişkin elde edilen bulgular Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4
<i>Öğrencilerin, İDESE Uygulamasının Geliştirilmesi ve İyileştirilmesine Yönelik Önerileri</i>
- Grafik programları hakkında daha ayrıntılı bilgi verilmesi
- Dersin başında programın nasıl kullanılacağına öğretilmesi
- Öğrenci beklentilerinin temele alınması
- Yapılan çalışmalara değer verilmesi
- Dersin, birden fazla öğretim elemanı tarafından yürütülmesi
- Öğrencilerden istenen ödevlerin nasıl yapılacağına onlara gösterilmesi

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrencilerin, İDESE uygulamasının geliştirilmesine ilişkin önerileri; “grafik programları hakkında daha ayrıntılı bilgi verilmesi”, “dersin başında programın nasıl kullanılacağına öğretilmesi”, “öğrenci beklentilerinin temele alınması”, “yapılan çalışmalara değer verilmesi” “dersin birden fazla öğretim elemanı tarafından yürütülmesi” ve “ödevlerin nasıl yapılacağına önceden gösterilmesi” başlıkları altında toplanmaktadır. Katılımcılardan Ö2: “iş yapmadan önce dersin başlangıcından itibaren öncelikle programın öğretilmesi daha yararlı olur...”, Ö3: “grafik tasarımı dersi işlenirken yaptığımız çalışmalara özenli davranışın gösterilmesi gerektiği düşünüyorum...”, Ö6: “yapacağımız ödevlerin hocalarımız tarafından en az bir kere olsun gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum...” ifadelerini kullanmışlardır. Yine öneri getiren katılımcılardan Ö7: “programlar üzerinde çalışma yapıyorsak program hakkında bilgimiz olması gerektiğini

düşünüyorum Bu yüzden ders ortamında bu konuda bilgi almalıyız...” şeklinde önerisini dile getirmiştir.

Öğrencilerin önerileri değerlendirildiğinde özellikle programın kullanılması ve ders işlenişi sürecinde daha fazla yönlendirme gereksinimi duydukları görülmektedir. Bu bağlamda kullanılacak programın öğrencilere tanıtılmasına daha fazla zaman ayrılması gerektiği ve öğretim üyeleri ile öğrenci arasındaki etkileşimi sağlayacak bir şekilde geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Sonuçlar

Bu araştırmada; Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programlarında yer alan Grafik Tasarımı derslerinin İDESE (İnternet Destekli Sanat Eğitimi Projesi) ile sunulmasının, öğrencilerin bu alanlara ilişkin öğrenme kazanımlarına etkisinin araştırılması ve etkililiğinin sınanması amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için kontrol gruplu deneysel bir uygulama sonrasında elde edilen nicel ve nitel veriler analiz edilmiştir. Deneysel uygulama sonrasında deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin kendilerine uygulanan testten aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar deney grubundaki öğrencilerin tipografi puanları ile kontrol grubundaki öğrencilerin tipografi puanları arasında, deney grubundaki öğrencilerin lehine, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir. Ancak uygulanan dereceli puanlama anahtarının tamamından alınan puanlar ile piktogram ve karakter puanları bakımından iki gruptaki öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak Tepecik ve Zor (2013) tarafından gerçekleştirilen benzer bir çalışmada ve web tabanlı bilgisayar destekli öğretimin sanat eğitimi alan üniversite öğrencilerinin akademik başarısı üzerindeki etkilerinin incelenmiş ve çalışma sonucunda deney ve kontrol grubunun son test puanları bakımından deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ortaya konmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile toplanan verilerin analizinden elde edilen sonuçlara göre öğrencilerden bazıları uygulamanın beklentilerini karşıladığı yönünde görüşler bildirirken bazıları beklentilerinin yeterli düzeyde karşılanmadığına değinmiştir. Uygulamayı etkisiz veya yararsız bulan öğrencilerin genellikle kullanılan programın eksikliklerine değindikleri, dersin internet destekli işlenmesini yararsız bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Uygulamayı yararlı bulan öğrenciler; hem ders içeriğine hem de piyasanın kendilerinden beklediği bilgi ve becerilere uygun olması, zamandan tasarruf sağlaması ve çağın teknoloji kullanımı gerekliliklerine uygun olması gibi nedenlerle yararlı buldukları yönünde görüşler dile

getirmişlerdir. Bu sonuçlara benzer şekilde öğretim elemanları (Mustafa ve Şahin, 2013) ve öğretmenlerle (Akkoyunlu, 2002) yapılan çalışmalarda da internetin eğitim kalitesini yükselttiği, ders içeriğini çeşitlendirdiği ve eğitim sürecine katkıda bulunduğu yönünde görüşler dile getirildiği görülmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile uygulamanın geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik önerileri sorulan öğrenciler, genellikle grafik tasarımı programlarının nasıl kullanılacağına ilişkin daha ayrıntılı bilgiler verilmesi, öğrenci beklentilerinin daha fazla dikkate alınması ve öğrencilere derse ilişkin daha fazla yönlendirme verilmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Bu duruma ilişkin alanyazında internet tabanlı veya internet destekli yürütülen eğitim süreçlerinde etkileşimin zayıf olması veya ihmal edilmesinin başarıyı olumsuz yönde etkileyeceği (El-Tigi ve Branch, 1997) ve eğitim etkinliklerinin başarısında etkileşimin, kritik öğelerden biri olduğu (Palloff ve Pratt, 1999; Moore, 1989) yönünde görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Ancak öğretmenlerin süreç içerisinde öğrencilerle görüşme saatleri ayarlama, öğrenme platformu üzerinden öğrencilerle bir araya gelerek onların sorularını yanıtlama veya video vb. materyaller ile derste konu ve kavramları tanıtmaları, uygulama örnekleri sunmalarının bu sınırlılıkları ortadan kaldırabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda daha sonraki araştırmalar ve uygulamalar için aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- İnternet destekli öğrenme ortamlarının öğretmen yetiştirme sürecinde kullanımın yaygınlaştırılması aracılığı ile öğretmen adaylarının teknoloji kullanım ve öğretim materyali hazırlama yeterliklerinin geliştirilebileceği düşünülmektedir.
- Bu araştırmada kullanılan öğrenme platformunun daha geniş deney ve kontrol grupları ile ön test-son test kontrol gruplu deneysel desenler aracılığı ile tekrarlanmasının araştırma sonuçlarının genellenebilirlik düzeyini arttıracığı düşünülmektedir.
- İDESE uygulamalarının, öğrenci-öğretmen etkileşimini arttıracak önlemler alınarak yeniden düzenlenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmenlerin internet kullanımı ve bu konudaki öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-8.
- Berg, L. B. (1998). *Qualitative research methods for the social sciences* (Üçüncü Baskı). MA: A Viacom Company.
- Creswell, W. J. (1994). *Research design: Qualitative and quantitative approaches*. London: Sage Publications
- Demirel, M. (2009, Mayıs). İlköğretim programlarına yaşam boyu öğrenme becerileri açısından eleştirel bir bakış. Sözel bildiri, I. *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Çanakkale, Tam Metin Bildirileri Kitabı, 1-25.
- Dinevski, D., ve Dinevski, I. V. (2004). The concepts of university lifelong learning provision in Europe. *Transition Studies Review*, 11(3), 227-235.
- El-Tigi, M., ve Branch, R. M. (1997). Designing for interaction, learner control, and feedback during Web-based learning. *Educational Technology*, 37(3), 23-29.
- İz Bölükoğlu, H. (2004). Eğitim fakültelerinde grafik tasarım eğitiminde bilgisayar kullanımının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 3(2), 142-148. <http://www.tojet.net/articles/v3i2/3220.pdf> Erişim tarihi: 08.01.2016
- İzci, E., ve Koç, S. (2012). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl.5, Sayı.9, 101-114.
- Güleç, İ., Çelik, S., ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48
- Kulich, J. (1982) Lifelong education and the universities: a Canadian perspective. *International Journal of Lifelong Education*, 1(2), 123-142.
- Lengrand, P. (1979). Prospects of lifelong education. A: J. Cropley (Ed.). *Lifelong education: A stocktaking içinde* (28-36), Hamburg : VIE Monograph.
- Moore, M. G. (1989). Editorial: Three types of interaction. *The American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-6.
- Mustafa, M. Q. ve Şahin, S. (2013). Öğretim elemanlarının öğretim amaçlı internet kullanımına dair görüşleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 3(2), 42-52.
- Palloff, R. M., ve Pratt, K. (1999). *Building learning communities in cyberspace*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

- Polat, H. H. (2010). Temel tasarım eğitimi dersinde web destekli renk öğretiminin öğrenci başarısına etkisi. *SBRaD*, 15, 145-167.
- Stokrocki, M. (2007). Art education avatars in cyberspace: Research in computer-based technology and visual arts education. L. Besler (Ed.). *International handbook of research in arts education* içinde (1361-1380), Netherlands: Springer.
- Su, B., Bonk, C. J., Magjuka, R. J., Liu, X., ve Lee, S. (2005). The importance of interaction in web-based education: A program-level case study of online MBA courses. *Journal of Interactive Online Learning*, 4(1), <http://www.ncolr.org/jiol/issues/pdf/4.1.1.pdf>.
- Sümbüloğlu, K., ve Sümbüloğlu, V. (2007). *Biyoistatistik*. Ankara: Hatiboğlu.
- Tepecik, A., ve Zor, A. (2014). Yapılandırmacı yaklaşıma göre web tabanlı bilgisayar destekli sanat eğitiminin akademik başarıya etkisi. *İDİL*, 3(14), 51-70.
- Volery, T., ve Lord, D. (2000). Critical success factors in online education. *International Journal of Educational Management*, 14(5), 216-223.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim bilim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 8-13.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559.
- Ünal, M. (2012). Bilgi çağında değişim ve liderlik. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, XXXII(I), 297-310.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 5. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, Y., ve Yılmaz, Y. (2005). Parametrik olmayan testlerin pazarlama alanındaki araştırmalarda kullanımı: 1995-2002 arası yazın taraması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 177-199.

Yazar Hakkında

Doç. Dr. Halit Turgay ÜNALAN

Doç. Dr. Halit Turgay ÜNALAN, 1998 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nden lisans derecesini alarak mezun oldu. Dr. Ünalın, 2001 yılında Anadolu Üniversitesi'nde Sosyal Bilimlerde yüksek lisansını eğitimini ve 2005'te de yine aynı Ana Bilim Dalı'nda doktora çalışmalarını tamamladı. Dr. Halit Turgay Ünalın, ayrıca, çeşitli karma ve yarışmalı sergilere katıldı. Dr. Ünalın'ın bilgisayar ve internet destekli sanat eğitimi konusunda araştırmaları bulunmaktadır. Dr. Halit Turgay Ünalın halen Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'nde doçent doktor olarak görevini sürdürmektedir.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yunusemre Kampüsü, Eskişehir, Türkiye 26470

Tel (İş): + 90 222 335 05 80/ 3528

E-posta: htunalın@anadolu.edu.tr